

סימן ו'

בענין אמי לא ילפינן ק"ו ממון מנפשות לחייב ע"פ הרוב

היא דבר אמיתי וקיים גם בלי פסק בי"ד, אבל בנפשות אפילו אם אדם עבר על איסור שמחייב אותו מיתה, כל זמן שב"ד לא פסק עליו שהוא חייב מיתה אז הוא "באמת" לא חייב מיתה וזה לא שהוא חייב מיתה רק שב"ד לא יכולים להורגו עד שיפסקו עליו מיתה אלא שבאמת הוא עדיין לא חייב מיתה [גם כלפי השמים].

וממילא מובן לפי זה למה דווקא בנפשות שייך לומר כללים לב"ד לנהוג ע"פ הרוב ואם ב"ד חייבו אותו מיתה ע"פ הכללים שניתן להם הם באמת יכולים להורגו.

אבל בממון שזה לא תלוי בפסק בי"ד אז אם נלך אחרי הרוב ובאמת זה מין המיעוט אז יש פה איסור גזל כיון שהממון שייך באמת לבעלו ואינו מתהווה ע"י פסק בי"ד ולכך לא אזלינן בממון אחר הרוב הגם שבנפשות החמור כן אזלינן בתר הרוב.

בתוס' בהמניח (ב"ק כז:) איתא שאזלינן בתר הרוב בנפשות ולא בממון, והקשו שם מסנהדרין (ג' ע"ב) שאמרין ק"ו מנפשות לממון ותירצו דבסנהדרין שאני כיון שמדובר שם בבי"ד ולב"ד יש כוח להודאי ממון וגם מיעוט כמי שאינו, אבל בכל ממון יש בעיה לודאי וגם המיעוט קיים וסמך מיעוט חזקה בכסף ולא מהני רוב, ומקשים האחרונים אמי בנפשות אזלינן בתר רוב הרי גם בנפשות זה לאדי ממוחזק ואין ביד ב"ד לאפקיעה חיים.

ונראה לי בס"ד שהסיבה דבממון לא אזלינן בתר רוב (דלא שייך בזה הפקר ב"ד הפקר) ואילו בנפשות שהוא חמור יותר כן אזלינן בתר רוב, כיון דבממון על הצד שבאמת המקרה הזה הוא מן המיעוט אז המקבל את הממון ע"פ הרוב הוא גזלן כיון שהממון שייך לבעלו גם בלי פסק בי"ד והבעלות על הממון

סימן ז'

בענין יסוד דין הגנבה למ"ד מע"ש ממון גבוה

ד"ה דכי אורחיה) ומקשים המנחת חינוך והערוך לנר למ"ד שמע"ש הוא ממון גבוה איפה מתקיים פה הדין של גנבת המעות מאביו ואמו הרי זה לא שלהם אלא של גבוה ומצאנו כמה יישובים בענין (עיין מ"ח רמ"ח עיין כתבי הגרי"ז (זבחים ו' ב') שהביאו את תירוץ הגר"ח (ועוד).

איתא במתניתין (ע.) דבן סורר ומורה שגנב מעות מע"ש וקנה איתם בשר בזול ויין בזול (כמו שצריך לעשות כדי להיות בן סו"מ) אינו נעשה בן סו"מ ומבארת הגמ' דין זה כיון דאורחיא בהכי לא ממשיך ונחלקו הראשונים בענין מה סיבת הפטור (עיין רמב"ם ה' ממרים פט"ז ה"ו ול"מ שם, ורש"י בסנהדרין ע' ע"ב

4. ועוד חזינן בגמ' בסוכה (לה.) שהגמ' מביאה מחלוקת אמוראים בענין אתרוג של עורלה מה הטעם שלא יוצאים בו ידי חובת אתרוג, לר' אסי כיון שחסר בדין ממון שבזה ולכך לא הוה "לכם", ור' חייא בר אבין אמר שחסר היתר אכילה, ואומרת הגמ' שם שהנפק"מ הוא במ"ש לר' מאיר, לר' אסי שאמר שצריך דין ממון אז לא יהני כיון דזה ממון גבוה ולרחב"א יהני כיון דיש בו היתר אכילה יהני, למרות שכתוב לכם אז חזינן שגם במע"ש זה נקרא לכם כיון שיש לבעלים בעלות על זה.

5. וכן פוסק הרמב"ם על אתרוג (ה' לולב פ"ח ה"ב) שאם נטל אתרוג של מע"ש כשר, וכן פוסק הרמב"ם על מצה (ה' חמו"מ פ"ו ה"ח) שיוצאים ידי חובה במצת מע"ש בירושלים, למרות שיש דין שהמצה תהיה שלו, וכן פוסק הרמב"ם בחלה (ביכורים פ"ו ה"ד) שעיסת מע"ש בירושלים חייבת בחלה, למרות שכתוב עריסותיכם שצריך שיהיה שלכם [וזה אותו רמב"ם שפסק במע"ש פ"ג ה' י"ז שמע"ש ממון גבוה ולכן א"א לקדש בו אשה].

ונראה לי בס"ד לבאר דבאמת מעשר שני הוה ממון גבוה, אלא דודאי דגם שזה ממון גבוה אית ליה לבעלים זכות אכילה שעומדת לו וכיון שהזכות אכילה עומדת לו אז הוא בעלים על הזכות אכילה (כיון שבעלים זה מי שמגיע לו) אבל שאר דברים באמת נשארים ממון גבוה וכל מה שיש לו זה את הבעלות על השימוש אכילה שעל הזכות אכילה הוא בעלים וע"פ היסוד הזה נראה ליישב הסתירות אחד לאחד.

ועוד מצאנו ראיות סותרות למ"ד שמע"ש ממון גבוה האם הוה רק ממון גבוה או דיש עוד מישהו שיש לו בעלות בדבר.

1. בגמ' בקידושין (נב ע"ב) חזינן שנחלקו האם המקדש במע"ש מקודשת או שאינה מקודשת, לר' יהודה מקודשת ולר' מאיר אינה מקודשת ודורשת הגמ' שהסיבה שלר' מאיר אינה מקודשת כיון דכתיב במעשר קודש לה' ודורשים לה' ולא לקדש בו אשה אז חזינן שלר' מאיר הוה ממון גבוה. וכן פוסק הרמב"ם (מע"ש פ"ג הי"ז) שלא מקדשים בו אשה וכן אסור למוכרו.

2. הגמ' בפסחים (לז:): אומרת שאמר ר' אסי שעיסה של מעשר שני פטורה מחלה לפי ר"מ כדכתיב ראשית עריסותכם ודורשים שלכם אז חזינן שלר"מ מע"ש הוה ממון גבוה.

3. פסחים (לה.) כתוב שלר"מ א"א לצאת ידי חובת מצה במצה של מע"ש. (כיון שיש דין של מדה שלו).

4. פסחים (לה.) כתוב שלר"מ לא יוצאים ידי חובה באתרוג של מע"ש כיון דכתיב לכם. אז חזינן שהוא מומן גבוה.

ומצאנו ראיות הפוכות:

1. הגמ' בב"ק סט: מביאה פסוק שאע"ג שמע"ש זה ממון גבוה לענין פדיה וקמא רחמנא ברשותו אז חזינן שאינו רק ממון גבוה.

2. ועוד חזינן במשנה תחילת מע"ש שאפשר לתת לאחר אז חזינן דזה שלו.

3. ועוד חזינן שיש דין ירושה במע"ש ע"כ דיש דין בעלות על זה.

מופרש) של המעשר שני, אבל כשהוא משתמש בזה למצווה או אדרבא הוא משתמש בזה לדבר קדוש וליכא בכה"ג חילול למעשה.

ולפי זה מיושב שפיר הסתירה בין הרמב"ם (במע"ש פ' ג' ה' י"ז) שפוסק כר' מאיר שמעשר שני ממון גבוה, לכן הרמב"ם שאמר מע"ש חייב בחלה ויוצאים בו ידי חובה באתרוג ומצה, כיון דהחלק של האכילה ושימושים שלו פוגעים בקדושה ניתנו לבעלים למרות שזה ממון גבוה וכיון שזה מגיע לבעלים את הוא בעלים על זה.

וא"ת במה מתבטאת הבעלות של הגבוה. לכאורה הבעלות היא בזה שהרשות לגבוה מונעת מהבעלים להשתמש שימושים של חול במע"ש.

וקשה כיון דמצאנו תמיד שבעלות זה משהו חיובי ולא שלילי. וא"כ איך שייך לומר בעלות למנוע שימושים.

ונראה לי בס"ד דצריך לומר ששאני מע"ש כיון שהשלילה היא היא החיוב כיון שעצם זה שזה אסור לשימושי חול זה מעמיד את היעוד של זה שזה יהיה דבר קדוש.

א. מה דחזינן שא"א לקדש בו אשה ולמכור כיון דאין לו בעלות לענין זה אלא רק בעלות על האכילה.

ב. מה דחזינן בגמ' בפסחים שלר"מ מצה חלה ואתרוג מצוותם אינה במע"ש כיון דהסוגיה שם היא כר' אסי דלא קימ"ל כוותיה אלא כרחב"א דאמר ששייך בע"ש מצוות הללו.

ג. ומה דחזינן דלענין פדיה אקמא רחמנא ברשותו, כיון דפדיה היא בשביל לסייע לו באכילתו (להקל עליו את העליה לאכול בירושלים) כיון דכך אז אוקמא רחמנא ברשותו.

ד. וכן מה דחזינן דאית ביה דין ירושה ומתנה, כיון דהוא מוריש ונותן את הזכות אכילה ועל זה הוא בעלים א"כ שייך לתת ולהוריש את זה.

ה. ומה דחזינן שפוסק ר' אחא בר אבין שאתרוג של מע"ש יוצאים בו ידי חובה כיון שיש בו אתר אכילה צ"ל שהאתר של הבעלים במע"ש אינו רק אתר אכילה אלא גם כל שימוש שלא פוגע בקדושה וביעוד המע"ש מה שאין כן למכור או לקדש אישה וכדו' דבזה הוא משתמש במע"ש שהוא דבר קדוש לצרכו הפרטיים ויש בזה חילול בקדושה (שיסודה דבר

סימן ח'

בענין פטור בן סורר ומורה באכילת מעשר שני

ומסבירה הגמ' (בדף ע' ע"ב) שהטעם הוא "כיון דכי אורחיה" לא ממשיך ומסביר רש"י "כיון שזו דרך מצוותו שמצוותו באכילה".

איתא במשנה (דף ע' ע"א) שבן סורר ומורה שאכל באכילתו המתועבת מעשר שני (שקנה בשר ויין מדמי מע"ש כדפירש רש"י) פטור מדיני בסו"מ.